

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет журналістики
Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжкультурні комунікації

для студентів

спеціальності
рівня вищої освіти
освітньої програми

*061 «Журналістика»
другого (магістерського)
061.00.02 Реклама і зв'язки з громадськістю*

Київ – 2023

Розробник: Кузнецова Тетяна Василівна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Викладач: Кузнецова Тетяна Василівна, доктор наук із соціальних комунікацій, професор кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри реклами та зв'язків з громадськістю

Протокол № 1 від 23 серпня 2023 року

Завідувач кафедри Л. М. Новохатько

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми з видавничої справи та редагування

_____ 2023 р.

Гарант освітньої-професійної програми І. Ю. Афанасьєв

Робочу програму перевірено

_____ 2023 р.

Заступник декана Факультету журналістики

з науково-методичної та навчальної роботи В.Є. Сошинська

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	–
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	–
Курс	1	–
Семестр	1	–
Кількість змістових модулів з розподілом	4	–
Обсяг кредитів	4	–
Обсяг годин, у тому числі:	120	–
аудиторні	32	–
модульний контроль	8	–
семестровий контроль	-	–
самостійна робота	80	–
Форма семестрового контролю	залік	–

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування і систематизація знань, що дозволяють розширити уявлення студентів про сутність явищ міжкультурної комунікації; сприяти виробленню вмінь та навичок ефективної міжкультурної комунікації в різних сферах людської діяльності.

Завдання дисципліни:

- набуття знань щодо типів, видів, форм, моделей і структурних компонентів міжкультурної комунікації;
- оволодіння методологічними прийомами комунікативної поведінки;
- ознайомлення студентів з особливостями міжкультурної комунікативної поведінки в різних галузях суспільного життя;
- вироблення вміння здійснювати міжкультурну комунікацію для вирішення завдань професійної діяльності.

Завдання дисципліни передбачають:

- *розвивати загальну компетентність:*
 - ЗК 08. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.
- *фахову компетентність:*
 - СК 06. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі журналістики, в рекламі та зв'язках із громадськістю, в широких

та/або мультидисциплінарних контекстах, за умов неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності

3. Результати навчання за дисципліною

Опанування дисципліни дозволяє досягти таких **результатів навчання:**

РН 07. Дискутувати зі складних комунікаційних проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

РНУ 14. Управляти службами комунікації, реклами та зв'язків з громадськістю компаній, організацій, планувати та організовувати рекламні й PR-кампанії.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Практичних	Модульного контролю	Самостійної роботи	Підсумкового
Модуль I ОСНОВНІ ПАРАДИГМИ ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ І КОМУНІКАЦІЇ									
1.	Комунікація і культура. Культура в аспекті міжкультурної комунікації.	10	4	2	2			6	
2.	Категоріальний апарат міжкультурної комунікації.	10	4	2		2		6	
3.	Особистість у міжкультурній комунікації.	8	2			2		6	
	Модульна контрольна робота №1	2					2		
	Разом за модулем I	30	10	4	2	4	2	18	
Модуль II ОСНОВНІ ТЕОРІЇ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ									
4.	Методи вивчення культурних систем і міжкультурних комунікацій.	12	2			2		10	

5.	Практика культурних вимірів.	16	6	4		2		10	
	Модульна контрольна робота №2	2					2		
	Разом за модулем II	30	8	4	0	4	2	20	
МОДУЛЬ III ПРОБЛЕМА ПОРОЗУМІННЯ У МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ									
6.	Вербальне та невербальне вираження в різних культурних спільнотах.	10	4		2	2		6	
7.	Форми засвоєння іншої культури.	10	4	2		2		6	
8.	Зіткнення культур, міжкультурні конфлікти, їх причини та шляхи вирішення.	8	2			2		6	
	Модульна контрольна робота № 3	2					2		
	Разом за модулем III	30	10	2	2	6	2	18	
Модуль IV ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В РЕКЛАМІ									
9.	Ефективність міжкультурної взаємодії.	14	2			2		12	
10.	Національно-культурна специфіка рекламного тексту.	14	2		2			12	
11.	Модульна контрольна робота № 4	2					2		
	Разом за модулем IV	30	4	0	2	2	2	24	
	Разом за навчальним планом	120	32	10	6	16	8	80	

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I ОСНОВНІ ПАРАДИГМИ ВИВЧЕННЯ КУЛЬТУРИ І КОМУНІКАЦІЇ

Тема 1. Комунікація і культура. Культура в аспекті міжкультурної комунікації

Поняття «культура» і «комунікація». Актуальність проблем міжкультурної комунікативної взаємодії в сучасному світі. Комунікація як дзеркало культури. Ефективність міжкультурної комунікації та чинники, які на неї впливають.

Тема 2. Категоріальний апарат міжкультурної комунікації

Сутність міжкультурної комунікації. Види міжкультурної комунікації. Національно-культурна специфіка комунікації. Особливості сприйняття інших культур. Стереотипи і упередження в міжкультурній комунікації. Джерела стереотипних уявлень. Форми міжкультурної комунікації, її контекст і детермінанти.

Тема 3. Особистість у міжкультурній комунікації

Культурна ідентичність. Культурні коди. Національно-культурні символи. Ціннісна картина світу. Мінливість ціннісних концептів. Національний характер. Образ національного героя.

МОДУЛЬ II

ОСНОВНІ ТЕОРІЇ МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Тема 4. Методи вивчення культурних систем і міжкультурних комунікацій

Функціональний, пояснювальний і критичний підходи дослідження міжкультурної комунікації: їх сутність, специфіка, інструменти й методи дослідження.

Тема 5. Практика культурних вимірів

Теорії комунікації Е. Холла, Р.Льюїса. Категоризація культур Г. Хофстеде. Модель Клакхона-Стродбека. Теорія комунікативного пристосування. Типи корпоративної культури в аспекті міжкультурних комунікацій.

МОДУЛЬ III

ПРОБЛЕМИ ПОРОЗУМІННЯ ПРИ МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАТИВНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

Тема 6. Вербальне та невербальне вираження в різних культурних спільнотах.

Вербальна комунікація, її особливості та форми. Стили вербальної комунікації. Контексти вербальної комунікації. Основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Мова тіла. Паралінгвальні засоби комунікації. Проксеміка, сенсорика, такесика, проксеміка.

Тема 7. Форми засвоєння іншої культури

Акультурація як процес засвоєння чужої культури. Основні форми акультурації. Результати акультурації. Модель засвоєння «чужої» культури М. Беннета. «Культурний шок» у процесі засвоєння чужої культури.

Тема 8. Зіткнення культур, міжкультурні бар'єри й конфлікти, їх причини та шляхи вирішення.

Сутність зіткнення культур. Опозиція «свій-чужий», її вияв в культурі. Типи конфліктів. Комунікативні бар'єри. Комунікативні табу в різних культурах. Стратегія поведінки для подолання конфліктів. «Культурний шок» у процесі засвоєння чужої культури. Фактори, які впливають на культурний шок та його подолання.

МОДУЛЬ IV

ЕФЕКТИВНІСТЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В РЕКЛАМІ

Тема 9. Ефективність міжкультурної комунікації

Сутність ефективності міжкультурної комунікації. Основні підходи до її визначення. Поняття комунікативної та міжкультурної компетентності. Кодекс міжкультурної комунікації.

Тема 10. Національно-культурна специфіка реклами.

Реклама як інструмент міжкультурної комунікації. Лінгвокультурологічні, візуальні особливості рекламних текстів різних культур. Комунікативні девіації в рекламному тексті. Соціокультурні особливості сприйняття рекламного тексту.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за	Модуль I		Модуль II		Модуль III		Модуль IV	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	1	1	-	-
Відвідування семінарських занять	1	1	1	-	-	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10	-	-	1	10	1	10
Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	3	3	1	1
Робота на практичному занятті	10	2	20	2	20	3	30	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5	1	5	1	5	1	5
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом:</i>			65		54		75		52

Максимальна кількість балів	246
Розрахунок коефіцієнта	Розрахунок: $246 : 100 = 2,46$ Студент набрав 240 балів. Оцінка $240 : 2,46 = 98$ балів (A)

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

Модуль I. Основні парадигми вивчення культури і комунікації Самостійна робота 1

1. Ознайомтесь із джерелами, запропонованими викладачем.
2. Підготуйте есе на одну із запропонованих викладачем тем.

Модуль II. Основні теорії міжкультурних комунікацій Самостійна робота 2

1. Ознайомтесь із джерелами, запропонованими викладачем.
2. Оберіть для аналізу одну із теорій міжкультурних комунікацій.
3. Підготуйте мультимедійну презентацію до обраної теми.

Модуль III. Проблеми порозуміння при міжкультурній комунікативній взаємодії Самостійна робота 3

1. Ознайомтесь із джерелами, запропонованими викладачем.
2. Підготуйте у формі презентації комунікативний портрет певної культури.

Модуль IV. Ефективність міжкультурної комунікації в рекламі Самостійна робота 4

1. Ознайомтесь із джерелами, запропонованими викладачем.
2. Проаналізуйте специфіку реклами певного товару / послуги (за вибором студента) у різних країнах, зверніть увагу на національно-культурну специфіку рекламного тексту.
3. Підготуйте результати дослідження у формі текстового документу або презентації Power Point.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється за такими критеріями:

- глибина розкриття проблеми;
- повнота і ґрунтовність викладу;
- доказовість і логічність викладу;
- термінологічна коректність;
- ступінь обґрунтованості висновків;
- володіння нормами літературної мови та культури письмової відповіді.

6.3. Форма проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється самостійно кожним студентом. Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного модуля. Оцінюється за виконання завдань у формі, зазначеній викладачем у робочій програмі.

Кількість модульних контрольних робіт із навчальної дисципліни – 4, виконання кожної роботи є обов'язковим.

Модульна контрольна робота № 1

Передбачає написання есе на запропоновану викладачем тему.

Модульна контрольна робота № 2

Передбачає тестування за темами модуля II. Студент має відповісти на теоретичні питання та проілюструвати їх самостійно наведеними прикладами.

Модульна контрольна робота № 3

Передбачає аналіз кейсів, запропонованих викладачем. Студент має проілюструвати їх самостійно наведеними прикладами, оформлених у вигляді презентації.

Модульна контрольна робота № 4

Передбачає презентацію проведеного дослідження на зазначену викладачем тему.

Критерії оцінювання:

- глибина розкриття питання;
- повнота і ґрунтовність викладу;
- доказовість і логічність викладу;
- доречність наведених прикладів та коректність аналізу;
- обґрунтованість висновків;
- володіння нормами літературної мови та культури письмової відповіді.

Правильне виконання всіх завдань у межах однієї модульної контрольної роботи оцінюється максимально 25 балами.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Семестровий контроль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульних контрольних робіт. Семестровий контроль знань студентів проводиться у формі заліку за результатами поточної роботи студента

5.1. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
відмінно	90-100
дуже добре	82-89
добре	75-81
задовільно	69-74
достатньо	60-68
незадовільно	0-59

6. Рекомендована література

Основна:

1. Raposová R. Theories of Intercultural Communication. Košice, 2020.
2. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidot.com/m>.
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : Академія, 2012.
4. Меєр Е. Культурна карта: Бар'єри міжкультурного спілкування в бізнесі. Київ : Наш формат, 2020.

Додаткова:

5. Carr N. Is Google making us stupid. Atlantic Monthly. 2008. URL: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2008/07/is-google-making-us-stupid/306868/> (accessed: 27.09.2021).
6. Czarnecka B., Brennan R., Keles S. Cultural Meaning, Advertising, and National Culture: A Four-Country Study. Journal of Global Marketing. 2018. Volume 31. Issue 1. P. 4-17.
7. Clothier I.M. Created Identities: Hybrid Cultures and the Internet. Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies. 2005. Vol. 11. Is. 4. P. 44-59.
8. Collier M.J. Intercultural Alliances: Critical Transformation. Thousand Oaks, CA: Sage Publications. 2002.
9. Hall E. Beyond Cultur. N. Y., L., 1990.
10. Hall E. Understanding Cultural Differences. Yarmouth, 1990.
11. Hofstede G. Interkulturelle Zusammenarbeit. Kulturen – Organisationen Management. Wiesbaden, 1993.
12. Jonach I. Interkulturelle Kommunikation. Munchen, 1998.
13. Purschel H. Intercultural communication. Frankfurt am Mein, 1994.
14. Samovar L. A. Communication Between Cultures. Belmont, Calif. : Wadsworth Pub, 1991.
15. Shuter R. Intercultural New Media Studies: The Next Frontier in Intercultural Communication. Journal of Intercultural Communication Research. 2011. Vol. 41. Is. 3. P. 219-237.
16. Singh C. New Media and Cultural Identity. China Media Research. 2010. Vol. 6. Is. 1. P. 86-90.

17. Stephen M. Croucher, Mélodine Sommier & Diyako Rahmani. Intercultural communication: Where we've been, where we're going, issues we face. *Communication Research and Practice*. 2015. № 1:1. P. 71-87.
18. The 6-D model of national culture // <https://geerthofstede.com/culture-geert-hofstede-gert-jan-hofstede/6d-model-of-national-culture/>
19. Берегова О. М. Культура та комунікація: дискурси культуротворення в Україні ХХІ ст. Київ : Ін-т культурології АМУ, 2009.
20. Горовіц Б. Ви те, що ви робите. Київ : Наш формат, 2020.
21. Ділі Дж. Основи семіотики. Львів, 2000.
22. Кемп Дж. Спершу скажи «Ні»: інструменти професійного переговорника. К.: Наш формат, 2020.
23. Кінг Л. Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. Секрети успішного спілкування. Харків : Моноліт, 2022.
24. Павлюк Л. Знак, символ, міф у масовій комунікації. Львів: ПАІС, 2006.
25. Тоффлер Е. Третя хвиля : пер. з англ. Київ : Вид. дім «Всесвіт», 2000.
26. Фергюсон Н. Площі та вежі. Соціальні зв'язки від масонів до фейсбуку: пер. з англ. Київ : Наш Формат, 2018.
27. Харарі Ю.Н. Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019.

7. Навчально-методична картка дисципліни «Міжкультурні комунікації»

Разом: 120 год., з них: лекційні – 10 год., семінарські – 6 год., практичні – 16 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 80 год.

Модулі	Модуль I		Модуль II		Модуль III		Модуль IV	
Назва модуля	Основні парадигми вивчення культури і комунікації		Основні теорії міжкультурних комунікацій		Проблеми порозуміння при міжкультурній комунікативній взаємодії		Ефективність міжкультурної комунікації в рекламі	
Кількість балів за модуль	65		54		75		52	
Лекції	відвідування – 2 б., з них:		відвідування – 2 б., з них:		відвідування – 1 б., з них:			
Теми лекцій	Комунікація і культура. Культура в аспекті міжкультурної комунікації - 1 б.	Категоріальний апарат міжкультурної комунікації – 1 б.	Практика культурних вимірів (л. 1) – 1 б.	Практика культурних вимірів (л. 2) – 1 б.	Форми засвоєння іншої культури – 1 б.			
Теми семінарських занять	Комунікація і культура. Культура в аспекті міжкультурної комунікації – 1 б. + 10 б.				Вербальне та невербальне вираження в різних культурних спільнотах 1 б. + 10 б.		Ефективність міжкультурної комунікації 16. + 10 б.	
Теми практичних занять	Категоріальний апарат міжкультурної комунікації – 1 б.+10 б.	Особистість у міжкультурній комунікації - 1 б.+10 б.	Методи вивчення культурних систем і міжкультурних комунікацій. впливу – 1 б.+10 б.	Практика культурних вимірів – 1 б.+10 б.	Вербальне та невербальне вираження в різних культурних спільнотах – 1 б.+10 б.	Форми засвоєння іншої культури – 1 б.+10 б.	Зіткнення культур, міжкультурні конфлікти, їх причини та шляхи вирішення – 1 б.+10 б.	Національно-культурна специфіка рекламного тексту – 1 б.+10 б.
Самостійна робота	5 б.		5 б.		5 б.		5 б.	
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)		Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		Модульна контрольна робота 3 (25 балів)		Модульна контрольна робота 4 (25 балів)	
Підсумковий контроль	залік							